

PATVIRTINTA

Klaipėdos lopšelio-darželio „Eglutė“ direktoriaus
2025 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. V-57

PRITARTA

Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos
Švietimo ir sveikatos departamento
Švietimo skyriaus vedėjo
2025 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. ŠV1-153

KLAIPĖDOS LOPŠELIO-DARŽELIO „EGLUTĖ” IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Klaipėdos lopšelis-darželis „Eglutė” (toliau – Įstaiga) yra Klaipėdos miesto savivaldybės biudžetinė įstaiga, kurios pagrindinė veikla – ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymas. Adresas: Naujakiemio g. 8, 94189 Klaipėda. Telefonas +370 46 34 57 84, elektroninio pašto adresas egluteklaipeda@gmail.com, internetinės svetainės adresas <https://egluteklaipeda.lt>.

2. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si). Atnaujinta ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – IU programa) grindžiama konstruktyvizmo raidos teorija. Ši teorija akcentuoja aktyvų vaiko vaidmenį kuriant savo žinias ir pasaulio suvokimą. Vaikui būdingi 3 skirtingi tarpusavyje susiję pasaulio pažinimo būdai: patirtinis žinojimas (per patiriamus pojūčius), loginių operacijų dėka įgytos žinios, socialinio gyvenimo-konvencinės žinios (per patirtį, imitaciją, išmokimą). Vaikas yra pats aktyviai besimokantis, pats konstruojantis savo žinojimą. Šioje teorijoje mokytojas yra bendrakūrėjas, drauge su vaikais kuriantis ugdymo(si) kontekstus ir konstruojantis naujas ugdymo(si) patirtis. Mokytojas pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtybes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleisti vaikų individualumui.

3. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės. Įstaigos vertybės kalba apie tai, kas esame ir kuo siekiame būti. Vertybės padeda mokytis kartu ir keliauti per gyvenimą. Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūrio į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis (1 lentelė).

1 lentelė. Vaikų ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Vaiko gerovė	Vaiko gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, vaiko sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka.
Vaiko orumas	Kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas.
Pagarba ir tolerancija	Atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimti prigimtinius ir kultūrinius skirtumus.
Lygiavertis dalyvavimas	Lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymo(si) procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis.

Saviraiškos laisvė	Kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas.
Kultūrinis tapatumas	Pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų tautų savitumą.
Lygiateisiškumas ir teisingumas	Vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencialias galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų.
Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas	Pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, už save ir kitus ugdymasis.

4. Vaikų poreikiai. Įstaigoje laikomasi požiūrio, kad pagrindinė vertybė yra vaikas. Vaikas turi jaustis saugus ir mylimas. IU programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių: žaidimo, saugumo, draugysčių, komunikavimo, pažinimo džiaugsmo, kūrybinės saviraiškos bei aktyvaus judėjimo tenkinimą ir turtinimą; sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius taip pat atsirandančius ir dėl išskirtinių gebėjimų (2 lentelė). Vaikų, dalyvaujančių ugdymo procese, skirtumai gali sukurti prielaidas mokymosi barjerams atsirasti. Savalaikis galimų barjerų numatymas ir tinkamų pastolių pasiūlymas leidžia visiems vaikams prieinamą ir sėkmingą ugdymo(si) procesą.

2 lentelė. Pagrindiniai, kiekvienam vaikui aktualūs poreikiai

Žaidimo poreikis	Turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus.
Saugumo poreikis	Jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu.
Draugysčių poreikis	Jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, gyventi ir veikti drauge.
Komunikavimo poreikis	Dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus.
Pažinimo džiaugsmo poreikis	Smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį.

Kūrybinės saviraiškos poreikis	Tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių.
Unikalūs kiekvieno vaiko poreikiai	Tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

5. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai. Tėvai (globėjai) tikisi, kad vaikas Įstaigoje bus saugus, gerai jausis, išmoks bendrauti ir bendradarbiauti. Bus skatinamas vaiko kūrybiškumas, žingeidumas ir savarankiškumas, sudarytos sąlygos specialiųjų ugdymo(si) poreikių tenkinimui. Tikimasi, kad vaikas Įstaigoje įgis būtinų žinių ir praktinių gebėjimų fizinei, psichinei bei dvasinei sveikatai palaikyti ir puoselėti, bus ugdomas tautiškumo dvasia. Tėvai (globėjai) yra nuolatiniai pagalbininkai ugdymo(si) procese, ugdomosios aplinkos kūrime, palaiko tradicijų puoselėjimą, vaikų sveikatos stiprinimą, aktyviai dalyvauja renginiuose, projektuose. Su tėvais (globėjais) tariamasi dėl vaiko ugdymo(si) tikslų, švietimo pagalbos teikimo, vaikų saviraiškos poreikių tenkinimo. Tėvų (globėjų) ir pedagogų bendravimas ir bendradarbiavimas grindžiamas pasitikėjimu, abipuse pagarba, dėmesiu. Bendraujant ir bendradarbiaujant su ugdytinių šeimomis, kuriama bendruomenė, Įstaigos kultūra, vertybės, tradicijos, užtikrinama ugdymo tąsa ir kokybė.

6. Regiono ypatumai. Tenkinant poreikį pažinti artimiausią aplinką, vaikai supažindinami su netoliese esančiais objektais: „Draugystės“ parku ir tvenkiniais, Klaipėdos Eduardo Balsio menų gimnazija, „Gedminų“ progimnazija, „Vėtrungės“ gimnazija, lopšeliais-darželiais „Pušaitė“, „Nykštukas“. Pėsčiomis galima pasiekti Žvejų kultūros rūmus, Klaipėdos m. savivaldybės Imanuelio Kanto viešosios bibliotekos Pempininkų padalinį, Klaipėdos m. savivaldybės Imanuelio Kanto viešąją biblioteką, Sakurų parką, priešgaisrinę gelbėjimo stotį. Šiose netradicinio ugdymo aplinkose plečiasi vaikų pažintinis akiratis, skatinamas fizinis aktyvumas. Vaikams sudaromos galimybės lankytis tolimesniuose objektuose: Klaipėdos senamiestyje, pajūryje, Kretingos muziejuje, Ventės rago ornitologinėje stotyje, Agluonėnų etnografinėje sodyboje ir kt. Ugdymas už Įstaigos ribų skatina bendradarbiavimą tarp grupės vaikų, formuoja socialinius ir emocinius įgūdžius. Ugdoma darna su aplinka, bendruomeniškumas, skatinama asmeninė atsakomybė.

7. Įstaigos savitumas. Įstaiga veikia nuo 1973 m. lapkričio 23 d. Tai bendro tipo ikimokyklinio ugdymo įstaiga, kurioje ugdomi vaikai nuo 1 iki 7 metų. Specialiųjų ugdymo(si) poreikių turintys vaikai ugdomi bendrosios paskirties grupėse. Vykdomos socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymo programos „Žipio draugai“ ir „Kimochis“. Įstaiga moderni, atvira pokyčiams, visuomenei. Vyrauja į vaiką orientuotas ugdymas, kuris nulemia ugdymo(si) inovacijų įgyvendinimo kryptį. Įstaigoje mokytojas pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtybes, pasiekimų įvairovę, padeda skleistis vaikų individualumui. Mokytojas paremia vaikų iniciatyvas, parenka jiems aktualų turinį ir veiklas. Vaikams aktyviai veikiant integruojamas fizinis, emocinis, socialinis ir pažintinis ugdymas(is). Kiekvienas vaikas aktyviai mokosi, daugelį dalykų atranda pats, savu būdu ir laiku. Įstaigoje į ugdymo(si) procesą yra integruotos neformaliojo vaikų švietimo programos: fizinio aktyvumo, sveikos gyvensenos ugdymo, etnokultūros ugdymo. Šių programų vykdymas užtikrina vaikų fizinių vaiko galių skleidimąsi, ugdo sveiką gyvenseną, tenkina vaiko prigimtinių poreikį pažinti ir perimti tautos kultūrą. Atsižvelgiant į Įstaigos savitumą – sveikatingumo, etnokultūros kryptis, Įstaiga inicijuoja, organizuoja ir vykdo tarptautinius, respublikinius, miesto projektus ir įvairius renginius, aktyviai dalyvauja „eTwinning“ projektuose. Į šiuos renginius įtraukiami ne tik vaikai, Įstaigos bendruomenė, bet ir Klaipėdos miesto ir respublikos ikimokyklinės įstaigos, socialiniai partneriai. Įstaigoje sudarytos sąlygos vaikams ugdytis netradicinėse aplinkose: įrengta muzikos salė, sensorinis kambarys, sveikatos ir etnokultūros studijos. Patirtiniam ugdymui pritaikyta valgykla. Grupėse sukurtas relaksacijos-poilsio, STEAM ir kitos erdvės. Edukacinės lauko erdvės pritaikytos vaikų meniniams, pažintiniams, aktyvios fizinės veiklos poreikiams tenkinti.

8. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas. Įstaigoje dirba visų sričių kvalifikuoti specialistai: ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai, meninio ugdymo mokytojas, neformaliojo (papildomojo) ugdymo mokytojai, švietimo pagalbos specialistai (logopedas, socialinis pedagogas), mokinio padėjėjai. Pedagogai organizuoja kokybišką, inovatyvų, kiekvieno vaiko poreikius atliepiantį ugdymo(si) procesą, nuolat ieško naujovių ir jas įgyvendina, skleidžia savo gerąją darbo patirtį mieste, respublikoje, dalyvauja šalies ir tarptautiniuose projektuose. Įvairiais ugdymo(si) klausimais atlieka apklausas, renka duomenis ir juos analizuoja. Pedagogai dalyvauja ilgalaikėse kvalifikacijos tobulinimo programose, kelia kvalifikaciją įstatymų numatyta tvarka. Turintys didesnę darbo patirtį tampa mentoriais kolegoms, vyrauja kolegialus bendradarbiavimas. Įstaigoje suburtos ir sėkmingai plėtoja savo veiklą kūrybiškumo ugdymo, etnokultūros, sveikos gyvensenos, gimtosios kalbos kūrybinės grupės. Mokytojų iniciatyva veikia sveikos gyvensenos klubas „Eglynėlis“, mišrus ansamblis „Eglužė“, eko teatras.

9. IU programa parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl ikimokyklinio ugdymo gairių patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. V-908 „Dėl mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ bei teisiniais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo(si) veiklą.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

10. IU programos turinys sudarytas vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

10.1. vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;

10.2. žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;

10.3. šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų;

10.4. ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);

10.5. vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

10.6. kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

10.7. įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

10.8. lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

10.9. integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;

10.10. sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;

10.11. reflektivaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmis atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsversto veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

III SKYRIUS

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

11. Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

12. Uždaviniai:

12.1. atpažinti kiekvieno vaiko ugdymo(si) poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociakultūrinės aplinkos;

12.2. organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio mokymosi metodus, pripažįstant žaidimą ir kasdieninį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo(si) dalį;

12.3. kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, abipuse partnerystėje grindžiamą tikslingą bendravimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais, priešmokyklinio ugdymo mokytojais ir kitais švietimo paslaugų teikėjais;

12.4. sudaryti sąlygas mokytis pažinti ir veikti: žaisti, kelti klausimus, tyrinėti, rinktis veiklos būdus ir priemones, samprotauti apie tai, ko išmoko, numatyti tolesnės veiklos žingsnius;

12.5. saugoti ir stiprinti psichinę, emocinę, fizinę vaiko sveikatą, tenkinant saugumo, aktyvumo poreikius, ugdant saugios ir sveikos gyvensenos įgūdžius;

12.6. sudaryti sąlygas vaikui ugdytis skirtingais būdais ir tempu, siekiant asmeninės ugties;

12.7. atskleisti ir išplėtoti vaikų kūrybiškumą, ugdant gebėjimą pajusti kūrybos džiaugsmą.

13. Ugdymo(si) rezultatai. Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Ugdymosi pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ugtį: kasdienio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais; aplinkos pažinimas; matematinis mąstymas; skaitmeninis sumanumas; kalbų supratimas; kalbinė raiška; estetiškas suvokimas; meninė raiška; kūrybiškumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; gebėjimas žaisti; mokėjimas mokytis.

14. IU programa remiasi Įstaigos sukurtu IU Programos konceptualių modelių, kuris pateiktas kaip eglės metafora (1 pav.). Modelyje vaizduojami pagrindiniai ikimokyklinio ugdymo(si) kontekstai, vaiko galios, ugdymosi sritys ir 18 pasiekimų sričių. Medžio šaknys – ugdymo(si) pagrindas. Eglės viršūnėje – vaikas, besirūpinantis savimi ir kitais, atspindi ugdymo(si) sritį: „Mūsų sveikata ir gerovė“. Medžio šakos – vaiko galios, kurios iliustruotos apskritimais: pasitikintis, kūrybingas, jautrus socialinei

ir kultūrinei įvairovei, komunikabilus, sėkmingai besimokantis, lanksčiai mąstantis. Prie kiekvienos vaiko galios „auga“ kankorėžiai, kuriuose įvardijamos konkrečios vaiko pasiekimų sritys. Šiame modelyje rožiniai debesys atspindi penkias pagrindines ikimokyklinio ugdymo sritis, kuriose vaikas auga, bręsta ir ugdomasi. Debesys – ugdymo kontekstai, kurie įrėmina visą procesą: universalus dizainas mokymuisi, žaismė, kultūrinis dialogas, judrus patirtinis ugdymasis, kalbų įvairovė, tyrinėjimai, virtualios ir realios aplinkos, kūrybiniai dialogai. Konceptualus ugdymo(si) modelis sukuria lanksčią, visapusišką ugdymo(si) aplinką, kurioje kiekvienas vaikas gali augti ir tobulėti pagal savo individualius poreikius, galias ir gebėjimus. Kiekviena vaiko raidą skatinanti ugdymo(si) sritis yra pritaikyta stiprinti ir ugdyti tam tikras vaiko galias, kurios būtinos, siekiant visapusiško asmenybės vystymosi per konkrečius vaiko pasiekimus. Mokytojas, siekdamas plėtoti vaiko galias, kuria kontekstus tiek grupėje, tiek lauke, tiek netradicinėje aplinkoje. Šis modelis skatina holistinį vaikų ugdymą(si), kuris apima ne tik akademinius gebėjimus, bet ir socialinius, emocinius, fizinius bei kūrybinius aspektus. Tai padeda kurti harmoningai besivystančią asmenybę.

1 pav. Įstaigos IU programos konceptualus modelis

IV SKYRIUS

UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

15. Šioje programos dalyje išskiriamas ugdymo(si) sričių „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“ išskaidymas į smulkesnius elementus. Atsižvelgiant į vaiko amžių, kiekvienoje ugdymo(si) srityje numatytos pasiekimų sritys, esminiai gebėjimai, vertybinės nuostatos ir pateiktos ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos). Ikimokyklinio ugdymo turinys dėliojamas pagal tai, ko norima pasiekti per tam tikrą amžiaus laikotarpį. Lentelėje fiksuojamas galutinis siekiamas rezultatas 3 metų ir 6 metų ugdytiniais. Vaikų pasiekimai į grupes jungiami pagal tikslu numatytas vaiko galias, kurios plėtojamos per vaiko raidą skatinančias visuminio ugdymo(si) 5 sritis. Ugdymo turinio įgyvendinimas organizuojamas taip, kad atitiktų pagrindinius ir prigimtinus vaiko poreikius, sudarytų galimybę atsiskleisti vaiko individualumui ir savitumui visose ugdymo(si) pasiekimų srityse, kurių visuma užtikrintų ugdytinių mokyklinę brandą.

16. Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“:

16.1. Ugdymo turinys 1–3 metų vaikams:

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai (pateikiami tik 3 žingsnio pasiekimai)	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Auginama vaiko galia – besirūpinantis savimi ir kitais		
16.1.1. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai. <u>Vertybinė nuostata.</u> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo. <u>Dėmenys:</u> vaiko asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai; kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai; saugaus elgesio įgūdžiai.	Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėje.	Susipažįsta su sveikatai palankiu maistu, pasako (parodo) kokius patiekalus mėgsta. Skanauja maistą patiektą estetiškai, valgo šaukštu, šaukšteliu, šakute. Girdint vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, kaupia žodyną. Grupės įrengtoje „virtuvėje“ žaidžia režisūrinius maisto gaminimo žaidimus, pažaidęs žaislus sudėlioja į jiems skirtas vietas. Susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdosi kūno priežiūros įgūdžius. Priminus, arba pats savarankiškai eina į tualetą, plaunasi rankas, prausiasi ir šluostosi veidą. Mėgina apsiauti batus, sagstyti sagas, varstyti batų raištelius. Mokosi laikytis tvarkos, rūšiuoti, tvarkyti žaislus.
16.1.2. Fizinis aktyvumas.	Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina, apeina	Vaikščioja ir išlaiko pusiausvyrą einant sumažinto ploto paviršiumi, įveikiant kliūtis, lipant į kalniuką.

<u>Vertybinė nuostata.</u> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas. <u>Dėmenys:</u> stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės; smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų ir akių koordinacija.	arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius.	Vaikas stovi ant vienos kojos (apie 3–4 sek.), po to pakeičia koją. Pereina nuo greito ėjimo prie bėgimo. Laikomas už rankos šokinėja abiem kojomis, ant vienos, paskui ant kitos. Vaikas gauda suaugusiojo metamą kamuolį. Pradedą lankstyti ranką per riešą, vis tiksliau atliekant judesius. Dėlioja daiktus vieną ant kito, užsuka, atsuka, darinėja, naudojami stalo įrankiais. Vaikas įmeta daiktą į dėžutę, kurioje padaryta tinkamo dydžio anga.
16.1.3. Savivoka ir savigarba. <u>Vertybinė nuostata.</u> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu. <u>Dėmenys:</u> savo kūno pažinimas; asmeninio tapatumo jausmas ir teigiamas savęs vertinimas; bendrystės su šeima ir grupe jausmas.	Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į grupėje apsilankančius svečius ir kita kalba kalbančius vaikus, suaugusius.	Ugdosi dienos ritmo pajautą, kai kasdinių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir patikrinti kas šią dieną jau įvyko, kas dar vyks. Reiškia savo norus, turi mėgstamus žaislus, veiklas. Prašo, kad suaugusysis stebėtų tai ką jis daro. Trumpam sutelkia dėmesį ir ištraukia į etnokultūrinius žaidimus.

16.2. Ugdymo turinys 4–6 metų vaikams:

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai (pateikiami tik 6 žingsnio pasiekimai)	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Auginama vaiko galia – besirūpinantis savimi ir kitais		
16.2.1. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai. <u>Vertybinė nuostata.</u> Domisi kaip augti sveikam ir saugiam. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Renkasi sveikatai naudingą maistą, rūpinasi savo kūno higiena ir prisideda prie aplinkos švaros išlaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis. <u>Dėmenys:</u> vaiko asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai; kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai; saugaus elgesio įgūdžiai.	Išvardija ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas. Valgo savarankiškai, tvarkingai. Taisyklingai plaunasi rankas, nusirengia ar apsirengia drabužius. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje. Laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose. Žino pagalbos telefoną.	Mokosi elgesio taisyklių prie stalo: prieš valgį nusiplauna rankas, valgo neskubant, gerai sukramtant maistą, jį skanaujant, prie stalo ramiai pasikalbant, padėkojant. Mokosi padengti kasdienį ir šventinį stalą, siekia estetinio išpūdžio. Susipažįsta su sveiko maisto piramide; sudarinėja dienos meniu iš kortelių su sveikais produktais. Skaičiuoja, kiek vandens suvartoja per dieną, žymisi rezultatus ir aptaria, kodėl svarbu gerti pakankamai. Imasi iniciatyvos pastebint ne vietoje padėtus daiktus, mokosi rūšiuoti šiukšles. Mokosi saugaus elgesio grupėje, gatvėje, gamtoje, laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.
16.2.2. Fizinis aktyvumas. <u>Vertybinė nuostata.</u> Mėgsta aktyvią veiklą ir žaidimus. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, koordinuotai šokinėja, išlaiko pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių – rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas. <u>Dėmenys:</u> stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės savybės; smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų ir akių koordinacija.	Eina pakaitiniu ir pristatomu žingsniu. Šoka į tolį, aukštį, šokinėja nuo vienos kojos ant kitos. Meta, spiria kamuolį iš įvairių padėčių. Žaisdamas laisvai, koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuriam įvairias konstrukcijas.	Išbando savo kūno judėjimo galimybes: lavina pagrindines fizines ypatybes – vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą. Saugiai keičia pradines kūno padėtis. Atlieka įvairius veiksmus rankomis, kojomis: išlaiko kūną statinėje būsenoje, įgyja drąsos, pasitikėjimo savimi. Saugiai keičia pradines kūno padėtis. Veikia ribotame plote, saugo save ir kitus, žaidžia komandinius žaidimus, laikosi taisyklių, moka laimėti ir pralaimėti, sutelkia dėmesį į regimus ir girdimus signalus. Manipuliuoja skirtingų formų, dydžių ir svorio daiktais. Atlieka įvairius judriuosius ir imitacinius žaidimus, kuriuose tobulina šliaužimo, ropojimo, ėjimo, bėgimo, šuoliavimo, laipiojimo, pralindimo, metimo ir pusiausvyros įgūdžius. Išbando įvairius ėjimo ir bėgimo būdus, kuriuos parodo mokytojas, ir atranda patys:

		vaikščiojimą ant kulnų, šonų, pasistiebus, ant virvės, lanko, aukštai keliant kelius, pusiau pritūpus, plačiu žingsniu, pristatomuoju, pakaitiniu, kryžminių žingsniu, šonu, atbulomis bei vaikščiojimą ant nedidelio aukščio (suolelio). Sustoja pagal staigų signalą, keičia kryptis, bėga įvairiu tempu – greitai ir lėtai. Savarankiškai inicijuoja ir entuziastingai dalyvauja mokytojo pasiūlytose veiklose, kurios skatina tyrinėti kūno judėjimą, improvizuoti, fantazuoti ir ieškoti neįprastų pozų, judesiais perteikiant pasakų herojų charakterius, gyvūnų ar kitų objektų ypatybes. Tobulina judėjimo įgūdžius, orientaciją erdvėje, vikrumą, greitį ir jėgą žaidžiant su skirtingo dydžio ir svorio kamuoliais: ridena, meta įvairiais atstumais, visa jėga arba tiksliai pasirinkus reikiamą jėgą, gaudant. Žaidžia sportinius žaidimus – futbolą, krepšinį, tinklinį. Atlieka fizinius pratimus plokščiapėdystės, taisyklingos laikysenos profilaktikai.
16.2.3. Savivoka ir savigarba. <u>Vertybinė nuostata.</u> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save, ir kitus. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitiems, dalijasi savo pomėgiais, mėgstamais (ar nemėgstamais) dalykais suvokia ir gina savo bei kitų teisę būti ir žaisti kartu, jaučia priklausomybę savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę ir tėvynę. <u>Dėmenys:</u> savęs atpažinimo ir įvertinimo, emocijų pažinimo ir išreiškimo bei pasitikėjimo savimi įgūdžiai; bendrystės su šeima ir grupe	Žino savo vardą, lytį, amžių, supranta, kad yra unikalus, turi savo savybes ir savitumą. Pasitiki savimi, vertina savo gebėjimus ir pasiekimus, suvokia ir pavadina emocijas, reiškia jas tinkamu būdu. Supranta, kad yra šeimos, grupės, bendruomenės dalis. Gerbia kitų žmonių jausmus ir nuomonę, žino savo tautybę, dalyvauja bendrose veiklose. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, domisi ir vadovaujasi vertybėmis bei jam suprantamomis pareigomis ir teisėmis.	Kalba apie save, savo šeimą, pomėgius, gebėjimus ir savybes. Atpažįsta savo kūną, jo dalis ir funkcijas. Rūpinasi savo higiena. Rūpinasi savo kūnu per fizinį aktyvumą, sveiką mitybą ir poilsį. Kuria teigiamus ryšius su bendraamžiais ir suaugusiais. Rūpinasi aplinka ir laikosi sveiko gyvenimo būdo. Dalyvauja aplinkosaugos veikloje. Atlieka atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia kaip nuramina kūną, emocijas, mintis. Žaidžia vardų žaidimus, kuria ir naudoja vardų korteles, pasakoja istorijas ar piešia save ir savo stiprybes, suvokia save kaip unikalų asmenį. Daro ir taiso klaidas, ugdo atkaklumą ir gebėjimą įveikti iššūkius.

jausmas; kalbinio, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmas.	Aiškiai reiškia savo nuomonę pomėgius norus, sprendžia konfliktus ir nesutarimus su kitais. Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdami tyrinėja galimus socialinius vaidmenis.	Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, piešia ir mąsto apie tai, kaip jie atrodys užaugę, ko norėtų išmokti artimiausioje ateityje ir kuo norėtų tapti ateityje, gilina savo suvokimą apie save ir pasaulį.
Ugdymosi kontekstai: universalaus dizaino mokymuisi, žaismės, judraus patirtinio ugdymosi, kultūrinių dialogų, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų, kūrybinių dialogų. Pedagogo vaidmuo: inicijuoja, demonstruoja, stebi, skatina, drąsina, padeda, kalbina, atkreipia dėmesį į vaiko sėkmę, saugų elgesį, rodo pavyzdį, prireikus tampa vaiko padėjėju, lanksčiai keičia savo vaidmenį, tapdamas vaiko padėjėju, tyrinėtoju, kūrėju, besimokančiuoju ekspertu. Strategijos: ugdymo(si) kontekstų kūrimo, spontaniško vaikų ugdymosi skatinimo, žaidimo, organizuoto ugdymo(si) situacijų modeliavimo (čia ir dabar), ugdymo(si) priemonių tikslingo naudojimo(si). Metodai, būdai: stebėjimas, pokalbis, informacinių ir komunikacinių technologijų (toliau – IKT) naudojimas, STEAM veikla, tyrinėjimas, vaidmenų ir vaizduotės žaidimai, žaidimai su taisyklėmis, kūrybinė veikla, kūrybiškumo ugdymo metodai (interviu, „minčių lietus“, interviu, diskusijos ir kt.), konkursai, inscenizacijos, improvizacijos.		

17. Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“:

17.1. Ugdymo turinys 1–3 metų vaikams:

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai (pateikiami tik 3 žingsnio pasiekimai)	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Auginamos vaiko galios – pasitikintis, jautrus kultūrinei ir socialinei įvairovei		
17.1.1. Savireguliacija ir savikontrolė. <u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, įsiaudrinęs geba nusiraminti. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti; savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas; gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių.	Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. Pradedama laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.	Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodo, atskleidžia, išreiškia emocijas. Kreipiasi pagalbos, pasiguodžia, leidžiasi apkabinamam, nuraminamam, nukreipia dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukia iš įtampą keliančios situacijos. Sutinka su suaugusiojo nuomone. Pasitraukia iš žaidimo, kai negauna norimo žaislo. Atsisako dalytis žaislu, laikosi jo įsitvėręs, jeigu su juo dar nori žaisti. Pats susiranda žaislų, žaidžia greta kitų ir su kitais. Suaugusiojo paprašytas priima atstumtą vaiką į žaidimą. Pats pasirenka žaislus, susiranda žaidimo

		draugų ir žaidžia. Prašo maisto arba norimo žaislo, o ne atima jį iš kito vaiko. Bendraudami su kitais mokosi tinkamai elgtis, pritaiko išmokus būdus, kuriuos patyrė, suprato, perėmė iš suaugusiojo, atsižvelgia į kito prašymus. Noriai sėdasi prie stalo atėjus pietų metui. Ramiai sutinka eiti miegoti.
17.1.2. Emocijų suvokimas ir raiška. <u>Vertybinė nuostata.</u> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus. <u>Dėmenys:</u> savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas; kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos.	Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja.	Savo poreikius mokosi parodyti veido mimika, garsais, gestais, pirmaisiais žodžiais, galvos linktelėjimu (sutikimas) ar papurtant galvą į šonus (nesutikimas). Kilusias emocijas išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. Ant suaugusiojo supykęs vaikas atpažįsta šį jausmą ir gali pareikšti: „Aš piktas!“. Jei kitas vaikas šypsodamasis jam tiesia žaislą – pats nusišypso ir pradeda su juo žaisti. Mokosi emocijas atpažinti, jas įvardyti. Savo nuotaiką pažymi naudojant emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas. Atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso. Kai kitas vaikas atima žaislą, verkia ir laukia nokytojo pagalbos.
17.1.3. Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais. <u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas užmegzti ir palaikyti geranoriškus, pagarbius	Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam išitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradedą suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojamas bendrai.	Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Stebi, ką daro kitas, pakartoja jo veiksmus. Vaikas ima tą patį arba tokį patį žaislą ir mėgdžioja kito veiksmus. Dažniau išlieka ramus, kai artimieji atsisveikina ir išeina. Stengiasi suprasti, ką jaučia kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. Bėgiodamas kieme nutolsta nuo mokytojo, apžiūrinėja aplinką, kitus vaikus, tačiau stengiasi mokytojo neišleisti iš akių. Siužetiniame žaidime mėgdžioja suaugusiojo buitinius veiksmus, savaip juos sudėliodamas į siužetą palydėdamas girdėtais žodžiais bei intonacijomis: maitina lėlę, valo stalą, šluoja grindis, tvarko žaislus.

santykius su suaugusiaisiais ir kitais vaikais; gebėjimas bendrauti, mokymasis bendradarbiauti.		Pats susiranda žaislus, naudoja žaislus pakaitalus, nemėgsta, kad suaugusysis siūlytų žaidimo veiksmų seką, bet džiaugiasi pagyrimu. Dažnai kartoja „aš pats“, nesileidžia nurengiamas, aprenngiamas, bando tai padaryti pats. Smalsiai apžiūrinėja į grupę atėjusius svečius, paima jų duodamą žaislą, jeigu šalia yra mokytojas.
---	--	--

17.2. Ugdymo turinys 4–6 metų vaikams:

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai (pateikiami tik 6 žingsnio pasiekimai)	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Auginamos vaiko galios – pasitikintis, jautrus kultūrinei ir socialinei įvairovei		
17.2.1. Savireguliacija ir savikontrolė. <u>Vertybinių nuostatų</u> . Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <u>Esminiai gebėjimai</u> . Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti. <u>Dėmesys</u> : gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti; savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas; gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių.	Žino ir geba taikyti įvairius nusiramimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Žaisdamas geba sutelkti dėmesį ir pastangas, išvermę, slopinti impulsyvius veiksmus, siekiant tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Ramioje situacijoje konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais. Nesunkiai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų, taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui grupėje ir kitoje aplinkoje (per išvykas), pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles. Stengiasi sulaikyti savo pyktį ir įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	Pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus būdus, padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkia pastangas tinkamam poelgiui. Mokytojo padedamas mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi įžvelgti gerąją pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti). Stebi, tiksliai tyrinėja, išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. Ugdosi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę žaidžiant savireguliaciją plėtojančius žaidimus, savarankiškai išbandant naujas veiklas, kartu su kitais išitraukiant išstvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikosi su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos. Išbanda dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės (savęs motyvavimas atlikti tai, ko daryti nesinori) būdus, ugdosi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus. Kelia sau paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia. Susidūrus su kliūtimi keičia veikimo ar elgesio

		būdus, atkakliai stengiasi jas įveikti, kreipiasi pagalbos ir ją priima. Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus. Klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai. Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. Kalba apie tai, kas jį įskaudino. Bando tartis dėl norimo žaislo. Žaidžia vaikų vaidmenų žaidimus, kuriuose prisiima bendraamžio vaidmenį įvykusioje konfliktinėje situacijoje ir kartu ieško išeities. Žaidžia žaidimus, skatinančius kontroliuoti emocijų raišką. Įvardina tinkamus emocijų raiškos būdus. Priminus ir padedant susitvarko žaislus, su kuriais žaidė. Kreipiasi į suaugusįjį, norėdamas pasitikslinti taisyklių pažeidimo pasekmes. Stengiasi laikytis žaidimo taisyklių. Nusiraminiui klausosi ramios muzikos. Klausosi istorijų arba žaidžia žaidimus, kurių veikėjai pozityviai sprendžia konfliktus. Tariausi su draugu žaisti žaislu paeiliui. Atsako į problemų sprendimą skatinančius klausimus: „Kaip galima išspręsti šią problemą?“. Sutvarko žaidimų vietą po žaidimo. Pasako mokytojui apie kito vaiko elgesį ir stebėdamas mokytojo reakciją, susidaro nuomonę apie priimtina elgesį grupėje. Bando sudrausminti išdykaujančius bendraamžius. Susipažįsta su įvairesniais nusiramavimo, atsipalaidavimo būdais (pastovėti prie akvariumo su žuvytėmis, klausytis pasakos, naudojant ausines, veikla sensoriniame kambaryje ir kt.). Bendraamžio erzinamas nusišuka ir nueina šalin, susilaikydamas nuo konflikto. Klausosi kūrinėlių, terapinių pasakų ir kalba apie tinkamas išeitis konfliktinėse situacijose. Įvardina sudėtingus jausmus: nusivylimą, nerimą, pavydą. Paprašytas tvarko kitų
--	--	---

		išmėtytus žaislus, nors ir pyksta bei mano, jog tai neteisinga.
17.2.2. Emocijų suvokimas ir raiška. <u>Vertybinių nuostatų.</u> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus. <u>Dėmenys:</u> savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas; kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos; savo ir kitų žmonių jausmų apmąstymas.	Atpažįsta ir apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Atpažįsta ir gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradedą kalbėtis apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.	Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu. Žaidžia žaidimus, kurie skatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti. Skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešinius, žodžiais ir kt.) parodo savo poreikius, pomėgius, interesus. Veikdami įvairiose veiklose, žaidimuose patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja, vis geriau atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis. Stovėdamas prieš veidrodį paprašytas nutaiso linksmą, liūdną, piktą veido išraišką. Nuotaikų veideliais pažymi savo nuotaiką. Pavadiną pagrindines emocijas. Skirtingas emocijas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Klausosi pasakojimų bei grožinės literatūros kūrinių apie jausmus ir jų išraišką. Žaidžia žaidimus, skatinančius tyrinėti ar imituoti kitų žmonių nuotaiką. Kalba apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia. Emocijas reiškia dainuodamas, piešdamas, šokdamas, komentuoja jausmų paveikslėlius. Žaidžia žaidimus, skatinančius sakyti „komplimentus“ draugams. Žaidžia vaidmenų žaidimus, įsijaučiant į kito savijautą. Pasako, kada buvo linksmas, liūdnas ar piktas. Mokytojui praneša, jei kitas vaikas liūdi ar reikia pagalbos. Žino keletą išeičių, ką galima daryti, kai kas nors erzina, atima žaislus, suduoda. Erzinas nepuola muštis, bet pasako mokytojui.

17.2.3. Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais. <u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas užmegzti ir palaikyti geranoriškus, pagarbius santykius su suaugusiais ir kitais vaikais; gebėjimas bendrauti, mokymasis bendradarbiauti; gebėjimas atpažinti ir pripažinti savo ir kitų panašumus bei skirtumus; gebėjimas prisidėti prie grupės gerovės kūrimo.	Nusiteikęs geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti ir bendradarbiauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais bei vaikais. Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei kitų nuomonę, aiškinasi, tariasi. Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.	Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisyklės, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. Piešiant, matuojantis, lyginant panašumus ir skirtumus, kalbantis, žaidžiant, kartu veikiant tyrinėja, kuo panašus/ši į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų, suaugusiųjų. Komunikuoja su mokytoju, seka jo elgesio modelį, mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Žaisdamas, atlikdamas grupines veiklas, mokosi išklausyti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. Kartu su visais priima bendrus sprendimus, diskutuoja, drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką, jaučiasi aktyviais grupės dalyviais. Tyrinėjant, aiškinantis, patiriant gyvenimą čia ir dabar plėtoja supratimą apie laiko tėkmės pokyčius per tam tikrą laiką. Atpažįsta tautosakos paveldą žmonių sukurtą praeityje, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Kalba apie šeimą, savo ir šeimos fotografijas. Kartu su tėvais dalyvauja grupės veikloje, stalo žaidimų vakaruose, įvairiuose renginiuose. Kasdienėse situacijose klauso mokytojo patarimo. Pasako savo norus, sumanymus, idėjas. Pasakoja savo rūpesčius ir džiaugsmus. Aiškinasi bendravimo su nepažįstamais žmonėmis taisyklės ir galimus pavojus. Pasako, koks elgesys yra tinkamas, o koks – ne. Kartu su mokytoju kuria taisyklės, susitarimus, pasiryžtant jų laikytis. Įvardina savo draugus.
Ugdymosi kontekstai: universalaus dizaino mokymuisi, žaismės, judraus patirtinio ugdymosi, kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimų ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų, kūrybinių dialogų.		

Pedagogo vaidmuo: modeliuoja ir moderuoja ugdymosi situacijas, skatinančias prasmingą vaikų bendradarbiavimą ir tarpusavio paramą, palaiko dialoginę vaikų, mokytojų ir kitų suaugusių sąveiką, iš anksto numato galimus su vaikais komunikavimo būdus, priemones. Strategijos: ugdymo(si) kontekstų kūrimo, spontaniško vaikų ugdymosi skatinimo, žaidimo, organizuoto ugdymo ugdymo(si) situacijų modeliavimo („čia ir dabar“), ugdymo(si) priemonių tikslingo naudojimo(si). Metodai, būdai: žaidimas, vaikų projektas, kūrybiškumo ugdymo metodai („minčių lietus“, „smegenų šturmas“, interviu, diskusijos ir kt.), pokalbis, bendra kūrybinė veikla, improvizacijos, vaidmenų ir vaizduotės žaidimai, IKT panaudojimas.

18. Ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“:

18.1. Ugdymo turinys 1–3 metų vaikams:

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai (pateikiami tik 3 žingsnio pasiekimai)	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Auginama vaiko galiai – komunikabilus		
18.1.1. Kalbų supratimas. <u>Vertybinių nuostatų.</u> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis poreikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, reaguoti į nežodinę raidą; gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simbolinę, garsinę, grafinę, vaizdinę, žodinę) perteikiamas prasmės; gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus.	Trumpam susikaupia klausydamas, supranta ir reaguoja veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, greitai mokosi naujų žodžių. Vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes, taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. Skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą supranta kūno kalbą, mimiką, simbolių paveikslėlių, ženklų prasmę. Stengiasi išklausti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.	Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą. Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų. Ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus. Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto. Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką. Pasitelkdam įvairius ženklus ir gestus, simboliškai išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose.

18.1.2. Kalbinė raiška. <u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį, pasakoja ir kuria paprastas istorijas. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį; gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones.	2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, atsako į paprastus klausimus, vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus.	Mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmis, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Suaugusiojo padedamas, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus. Pasakoja apie tai ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius. Išreiškia poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis, dienos įvykių ir rutininių veiklų metu. Domisi skirtinga kalbine raiška. 2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius; inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes; taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja palikdamas įvairius ženklus.
--	--	---

18.2. Ugdymo turinys 4–6 metų vaikams:

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai (pateikiami tik 6 žingsnio pasiekimai)	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Auginama vaiko galiai – komunikabilus		
18.2.1. Kalbų supratimas. <u>Vertybinė nuostata.</u> Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis,	Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta	Aktyviai įsitraukia į bendravimo veiklas, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdomi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Žaisdamas, dalyvauja problemų sprendime, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos,

būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, reaguoti į nežodinę raidą; gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simboline, garsine, grafine, vaizdine, žodine) perteikiamas prasmės; domėjimasis tekstu, raidėmis ir simboliais; gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus.	keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. Domisi įvairiais rašytiniais tektais, supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.	reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Kalbos supratimą gilina klausydamasis amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, siedamas skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numatomu kontekstu. Kūrybiškai naudojasi gestais, reiškdamas savo emocijas ir poreikius. Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais. Klausosi skaitomų tekstų ne tik literatūrine kalba, bet ir tarmiškai. Atkreipia dėmesį į kita kalba kalbančius aplinkinius ar kitų šalių vaikus. Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius, vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius.
18.2.2. Kalbinė raida. <u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Naudodamas žodines ir nežodines raidos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį; gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raidos priemones; gebėjimas komunikuoti paprastomis rašytinės raidos formomis.	Išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius. Klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas. Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.	Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. Dalyvauja mokytojo inicijuojamose veiklose, padedančiose pažinti pasaulį, mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raidą papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. Įsitraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti. Supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides. Ugdosi kalbą įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas.

		Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus) aplinkoje, pradeda jais manipuluoti įvairioje veikloje. Varto žurnalą, knygą, bukletą ar skrajutę, domisi suaugusiojo skaitomu tekstu. Įvardija aplinkoje ar užrašuose esančias pažįstamas raides. Kuria ir pavadina knygeles, kuria joms tekstukus. Nusako veikėjų, daiktų, veiksmų savybes būdvardžiais, veiksmažodžiais, jaustukais, ištiktukais, dalyviais,rieveiksmiais. Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis. Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. Kompiuteryje rašo savo vardą, trumpus žodžius. Varto pasirinktas knygas mėgstama tema. Atpažįsta, įvardina raides.
Ugdymosi kontekstai: universalaus dizaino mokymuisi, žaismės, kalbų įvairovės, kultūrinių dialogų, kūrybinių dialogų, realių ir virtualių aplinkų. Pedagogo vaidmuo: skatina, padeda, kelia atvirus klausimus, komentuoja, inicijuoja pokalbius, diskusijas, skaito tekstus, kuria aplinką, kurioje vaikai susipažįsta su skirtingomis kalbomis ir komunikacijos būdais; kuria žaidybines situacijas ir kalbinius žaidimus. Strategijos: ugdymo(si) kontekstų kūrimo, vaiko-pedagogo sąveikos (žaidimo pedagogika, dialogo pedagogika, pavyzdžio ir modeliavimo, vaiko refleksijos skatinimo), vaiko sąveikos su aplinka, ugdančios aplinkos kūrimo, informacinių technologijų ir medijų taikymo. Metodai, būdai: stebėjimas, žaidimas, pokalbis, bendra kūrybinė veikla, projektų, STEAM veikla, imitaciniai bei vaizduotės žaidimai, kūrybiškumo ugdymo metodai („minčių lietus“, „smegenų šturmas“, interviu, diskusijos ir kt.), IKT naudojimas.		

19. Ugdymo(si) sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“:

19.1. Ugdymo turinys 1–3 metų vaikams:

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai (pateikiami tik 3 žingsnio pasiekimai)	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Auginama vaiko galia – lanksčiai mąstantis, sėkmingai besimokantis		
19.1.1. Aplinkos pažinimas. <u>Vertybinė nuostata.</u> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad	Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios).

<u>Esminiai gebėjimai.</u> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos reiškinius. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas pažinti socialinę ir kultūrinę aplinką; gebėjimas pažinti gamtinę aplinką.	žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus.	Dienotvarkėje klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius. Kalbėdami taisyklingai pavadina kai kuriuos dažniau sutinkamus augalus ar gyvūnus, savo kūno dalis. Atkreipia dėmesį į nematytus daiktus, klausinėja, kaip vadinasi. Pasako, kai šalta ar šilta. Džiaugiasi pamatę savo pažįstamą aplinką (darželį, namą, kuriame gyvena), orientuojasi darželyje. Vardija šeimos narius, pasako savo vardą ir pavardę, pasako kiek turi metų.
19.1.2. Matematinis mąstymas. <u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti. <u>Dėmenys:</u> skaičiaus pajauta, samprotavimai apie kiekį ir duomenis; mato pajauta ir išmatuojamų dydžių palyginimas; geometrinių modelių pažinimas.	Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai). Paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio). Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą stambumą į vieną eilę.	Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). Padedami mokytojo, atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. Natūraliai ištraukia į žaislingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti. Daiktų krūvelėje randa tos pačios spalvos, formos ar dydžio detalę, parodo, kurie du iš 4–5 paveikslukų yra tokie patys. Visai bandydamas suranda reikiamą dėlionės detalę. Padedami mokytojo, atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati skaičių seka, o paskutinis sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį.
19.1.3. Skaitmeninis sumanumas. <u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines	Žaidžia Įstaigos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz. robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą,	Žaidžia su įgarsinimo lentele, domisi kaip įrašyti savo balsą, atpažinti paveikslėlius. Žaidžia, tyrinėja aplinką, domisi grupėje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, interaktyviomis grindimis, rašikliais ir kt.).

priemonės, kurti elementarų skaitmeninį turinį. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas tikslingai naudoti skaitmenines priemones; elementaraus skaitmeninio turinio kūrimas; saugus naudojimas išmaniaisiais įrenginiais.	atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Pradedą laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	Žaisdamas pradeda paeiliui dviejų vaikui suprantamų veiksmų sekas (pvz. trepsėti, ploti).
19.1.4. Tyrinėjimas. <u>Vertybinė nuostata.</u> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas kelti klausimus, spėlioti, numatyti; kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas; gebėjimas taikyti įvairius tyrinėjimo būdus ir priemones.	Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatais rodo kitiems.	Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. Skaičiuoja, dēlioja tam tikra tvarka daiktus, bando padėti į vietą, savaip tvarkyti. Bando išardyti žaislus, pažiūrėti kas yra jų viduje. Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes. Žaisdami su įvairiais objektais ir daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką. Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, teploja dažais, pirštukais, pastebi spalvą, pėdsaką, jaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų paviršius. Tyrinėja švenčių simboliką, praeities buitį.
19.1.5. Mokėjimas mokytis. <u>Vertybinė nuostata.</u> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Pradedą valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas įsitraukti į dominančią veiklą; pastangos kryptingai veikti, įgyvendinant	Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas.	Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai įgyja vis daugiau patirties. Daug kartų kartoja veiksmą. Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato. Klausia, kaip ir kodėl kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Noriai imasi įvairių suaugusiųjų darbų, padeda tvarkyti, valyti, padengti stalą.

ketinimą ar tikslą; gebėjimas stebėti savo ir bendro veikimo pažangą, koreguoti procesą.		
19.1.6. Problemų sprendimas. <u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Geba atpažinti ir įvardinti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas atpažinti ir įvardinti problemą; gebėjimas ieškoti problemos sprendimo būdų ir juos įgyvendinti.	Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taiso, tobulina sprendimą. Stebi savo taikomų veiksmų pasekmes ir pasirenka tinkamus veiksmus problemai spręsti.	Pradedą nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas. Kelis kartus iš eilės bando atlikti tą patį veiksmą.

19.2. Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams:

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai (pateikiami tik 6 žingsnio pasiekimai)	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Auginama vaiko galia – lanksčiai mąstantis, sėkmingai besimokantis		
19.2.1. Aplinkos pažinimas. <u>Vertybinė nuostata.</u> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas pažinti socialinę ir kultūrinę aplinką; gebėjimas pažinti gamtinę aplinką; pagarbus santykis su gyvybe ir aplinka.	Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas. Išvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti.	Apžiūrinėja iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdami, uosdami, atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kampuotas, pailgas), kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. Stebint aplinkos daiktus suteikia jiems prasmę, prisitaiko prie aplinkos, ugdomi savarankiškumą, supranta, kad kažką reikia apeiti, kažką galima pakelti ir pernešti, kažko geriau neliesti, pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje. Remdamiesi patirtimi, vartydami paveikslėlių ir interaktyvias knygas, žiūrėdami vaizdo medžiagą, žaisdami žaislais, apžiūrėdami išvykų metu, vaikai susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių

	Samprotauja apie žmogaus ir gamtos ryšį. Pradedą jausti prieraišumą artimiausiai socialinei, kultūriniai ir gamtinei aplinkai.	priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoja (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos). Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus. Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę, atkreipia dėmesį į pasikeitimus savo aplinkoje, tyrinėja medžiagų savybes.
19.2.2. Matematinis mąstymas. <u>Vertybinių nuostatų.</u> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, seką, vietą ir judėjimo kryptį. <u>Dėmenys:</u> skaičiaus pajauta, samprotavimai apie kiekį ir duomenis; mato pajauta ir išmatuojamų dydžių palyginimas; geometrinių modelių pažinimas; vietos ir krypties apibūdinimas, sekų tyrinėjimas.	Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais sprendamas problemas. Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti. Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai. Nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų besikartojančių elementų.	Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. Veikdami su daiktais, vaikai mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdomi kantrybę, savikontrolę. Gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje pavyzdžiui (planas) Vaikai pastebi daiktų seką būdami aplinkoje, kur nors važiuodami: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan. Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Išsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridedant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, vaikai pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Paveikslėlyje randa visus vienos formos daiktus, randa daiktą, kuris dydžiu, forma arba spalva skiriasi nuo kitų padėtų ar pavaizduotų daiktų.
19.2.3. Skaitmeninis sumanumas.	Igyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas vaiko gebėjimus atitinkančias	Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus panaudojant įvairias priemones: knygoje, informaciniuose tekstuose, stebi tikslingai parinktus

<u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas tikslingai naudoti skaitmenines priemones; elementaraus skaitmeninio turinio kūrimas; veiksmų sekų naudojimas problemoms spręsti; saugus naudojimas išmaniaisiais įrenginiais.	skaitmenines priemones (fotografavimo, piešimo, nuotraukų apdorojimo, garso įrašymo), skirtingus turinio tipus. Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu. Pradedama suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Mokytojo prižiūrimas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.	vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga. Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). Žaisdamas, tyrinėdamas aplinką, vaikas naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. Naudodamas fizines ir skaitmenines priemones, mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus. Mokosi skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisyklių, sužino kaip taikyti jas, aptaria su suaugusiuoju. Žaisdamas, konstruodamas, bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas. Dėlioja vaizdiniais simboliais ar objektais pateiktas komandas, sudarydamas rišlią veiksmų seką. Išbando užrašytas veiksmų sekas žaidybinėje programavimo aplinkoje. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradedama suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką.
---	---	--

19.2.4. Tyrinėjimas. <u>Vertybinė nuostata.</u> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas kelti klausimus, spėlioti, numatyti; gebėjimas taikyti įvairius tyrinėjimo būdus ir priemones; gebėjimas apmastyti, aptarti tyrinėjimo procesą ir atradimus.	Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja augimo procesus, kaip žmonės gyveno seniau ir kaip gyvena dabar, kaip jie gyvena kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja, iš pasiūlytų įrankių, priemonių, reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.	Judėdamas mėgaujasi įvairiais judesiais, padedamas mokytojų, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. Kartu su bendraamžiais ir suaugusiais tyrinėja temas, kylančias iš jų patirčių, vaizduotės, įkvėptas skaitomų literatūros muzikos, teatro ar dailės kūrinių. Tyrinėja senovinius daiktus, buitines įrankius, tautinius raštus, buitį, lygina su dabartimi. Tyrinėja kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (dydžiu, svoriu, spalva). Klausio ir tyrinėja gamtos garsus, juos mėgdžioja. Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniiais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus. Grupuoja daiktus tam tikra tvarka, padeda suaugusiems tvarkyti grupės aplinką ir dirbti kitus darbus. Apibūdina daiktų, medžiagų, gyvosios gamtos objektų savybes ir bruožus, piešia ar konstruoja įsivaizduojamus daiktus. Suskaičiuoja, prognozuoja, lygina, vertina, kiek bus po lygiai, daugiau ar mažiau. Dalyvauja, stebi, kaip atliekami bandymai, patys bando (sumaišyti medžiagas, išardyti daiktus). Pastebi ir pasako, parodo, kaip pasikeitė gamta ir samprotauja su kuo tai susiję. Aplinką tyrinėja pasitelkdamas pagrindines jusles (skonio, regos, uoslės, lytėjimo ir klausos). Tyrinėjimų, bandymų informaciją, stebimų objektų pasikeitimus fiksuoja lentelėse, diagramose, kuria plakatus, piešia žemėlapius ir kt. Domisi įvairių prietaisų veikimu, aktyviai klausinėja.
19.2.5. Mokėjimas mokytis. <u>Vertybinė nuostata.</u> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmokti.	Matydamas, kaip suaugusieji ir kiti vaikai naudoja įvairius įrankius, ir stebėdamas, kaip tie įrankiai veikia, patys juos išbando. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdosi nuostatą tausoti daiktus.

<u>Esminiai gebėjimai.</u> Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas įsitraukti į dominančią veiklą; pastangos kryptingai veikti įgyvendinant ketinimą ir tikslą; gebėjimas stebėti savo ir bendro veikimo pažangą, koreguoti procesą; gebėjimas reflektuoti savo veiklos procesą ir rezultatą.	Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultata, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmokti.	Džiaugiasi atradęs naujus dydžių palyginimo būdus. Per įvairias praktines veiklas susipažįsta su nurodymo, komandos sąvoka. Dėlioja dėlionės, stato namus, bokštus, konstruoja, išardo, sugriauna ir stebi, kas atsitiko. Stebi, kaip tai daro kiti ir stengiasi pakartoti. Suaugusiesiems ir kitiems vaikams aiškina, ką norėjo padaryti, ką padarė, ką darys toliau. Kalba apie tai, kas gali atsitikti, jeigu pasirinks vienokią ar kitokią veiklą, pvz., jeigu iš didesnio indo pils vandenį į mažesnį. Pasako, kad nori išmokti rašyti, skaityti, skaičiuoti, išsiaiškinti, tyrinėti aplinką. Klausinėja suaugusiųjų, kas, kaip, kodėl vyksta, pats savarankiškai bando ieškoti atsakymų. Noriai žaidžia įvairius tinkamus jo amžiui stalo ir kompiuterinius žaidimus, klausosi skaitomų knygų, mielai jas varto, suranda atsakymus į iškilusių klausimų. Savarankiškai ieško sprendimų, o pagalbos į suaugusiųuosius kreipiasi tik tada, kai pats negali išspręsti.
19.2.6. Problemų sprendimas. <u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas atpažinti ir įvardinti problemą; gebėjimas ieškoti problemos sprendimo būdų ir juos įgyvendinti; gebėjimas stebėti ir	Atpažįsta ir natūraliai sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariausi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.	Mokytojo padedamas, ieško daiktų panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. Ieško atsakymų į patiemis kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus. Diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai. Veikdamas mokytojo tikslingai sukurtoose kontekstuose, mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprendžiamoms problemoms. Įtraukiamas į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti,

atsižvelgti į priimto sprendimo pasekmes.		kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį. Bando žinomais būdais įveikti kliūtį kol pavyksta arba sugalvoja kitaip. Įgytas žinias ir gebėjimus mėgina pritaikyti kitoje veikloje. Imasi sudėtingos veiklos, drąsiai bando, eksperimentuoja, nepavykus pradeda iš naujo arba tariausi su bendraamžiais. Mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. Aiškinasi kiekvieno pasiūlyto sprendimo pasekmes. Laikosi ir kitiems primena žaidimo taisykles. Kalba, įvardina kaip jausis kitas vaikas, jei kas nors netinkamai elgiasi. Žino ir pasako kelis būdus, kaip galima elgtis, kai niekas su tavimi nedraugauja.
Ugdymosi kontekstai: universalus dizaino mokymuisi, žaismės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, kūrybinių dialogų, realių ir virtualių aplinkų. Pedagogo vaidmuo: atlieka iniciatoriaus, moderatoriaus, patarėjo vaidmenį, prireikus tampa vaiko padėjėju; skatina rinktis veiklą, planuoti kaip atlikti užduotį, palaiko vaikų ieškojimus, eksperimentavimą, įvairių problemų sprendimą, kartu su vaikais reflektuoja priimtus sprendimus, įgytą patirtį. Strategijos: ugdymo(si) kontekstų kūrimo, spontaniško vaikų ugdymo(si), skatinimo, žaidimo, organizuoto ugdymo, vaiko įsiklausymo (kas jiems svarbu, kas neramina ir kt.), mokymosi vieni iš kitų. Metodai, būdai: stebėjimas, pokalbis, žaidimas, STEM, eksperimentas, tyrinėjimas, bandymas, projektų, situacijos, atvejo ar svarbaus įvykio analizė, vaikų veiklos reflektavimas, bendra kūrybinė veikla, kūrybiškumo ugdymo metodai („minčių lietus“, „smegenų šturmas“, interviu, diskusijos ir kt.), IKT naudojimas.		

20. Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“:

20.1. Ugdymo turinys 1–3 metų vaikams:

Pasiiekimų sritis	Pasiiekimų žingsniai (pateikiami tik 3 žingsnio pasiekimai)	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Auginama vaiko galia – kūrybingas		
20.1.1. Estetinis suvokimas. <u>Vertybinė nuostata.</u> Domisi, gėrissi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Susipažįsta su įvairiais gamtinės ir kultūrinės aplinkos	Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius.	Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių muzikos, atpažįsta ir džiaugiasi nuotaikinga muzika, patys noriai dainuoja, šoka. Džiaugiasi galėdami ištraukti į naujas meninės raiškos formą.

reiškiančiais, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba. <u>Dėmenys:</u> nusiteikimas estetiniam potyriams ir džiaugsmui; aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta, bei jautrumas kūrybos įvairovei.	Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu – bjauru; šviesu – tamsu; tylu – garsu). Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.	Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis: stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Bando tyrinėti judesį. Juda natūraliai, džiaugsmingai. Judesiu reiškia savo emocijas, juda erdvėje pagal muziką, mokosi pajusti judėjimo tempą. Kuria, improvizuoja įvairius patikusių vaidinimų personažus. Plėtoja ir ugdo savo estetinį pasaulio pažinimą įvairiomis formomis. Džiaugiasi girdėtu muzikos įrašu, daina: suklūsta, rodo, šypsosi, mojuoja rankomis, kojomis į muzikos taktą. Žiūri lėlių, dramos spektaklius Emocingai reaguoja į girdimus garsus, intonacijas, žodžių sąskambį, į savo ir kitų piešinius, spalvotas iliustracijas, džiaugiasi savo puošnia apranga.
20.1.2. Meninė raiška. <u>Vertybinė nuostata.</u> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis. <u>Dėmenys:</u> tyrinėjimas ir eksperimentavimas pasitelkiant įvairias menines priemones ir formas; raiška skirtingomis meninėmis priemonėmis ir būdais.	Žaisdamas tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmiais, sava kalba. Pradedą rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas. Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų.	Intuityviai domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiaušėjimo sąsajas. Mokosi vis tiksliau suvokti, imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius, įgydami muzikos kalbos pradmenis. Žaisdamas muzikinius žaidimus, geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą. Klausosi linksmy, ramių, maršinių, instrumentinių muzikos kūrinių, balsu atliekamų dainų. Emocingai atliepia klausomus kūrinius, šypsosi, džiaugiasi, ploja, trepsi. Skiria – garsus, tylus. Dainuoja kartu su suaugusiu ir kitais vaikais, palydėdamas judesiu. Išmoka trumpų, nesudėtingų dainelių tekstus, judesius. Apžiūrinėja, tyrinėja, groja vaikiškais, ritminiais instrumentais: barškučiais, būgneliais, lazdelėmis, žvangučiais ir kt.

		Spontaniškai piešia trumpas linijas, linijų raizginius, taškučius, brūkšnelius, mažus ir didelius apskritimus. Skiria pagrindines spalvas, pasirenka, kurios yra gražiausios. Dėlioja, klijuoja paruoštas kontrastiškų spalvų, įvairių formų figūras. Eksperimentuoja su dailės medžiagomis ir priemonėmis.
20.1.3. Gebėjimas žaisti. <u>Vertybinių nuostata.</u> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas koordinuoti žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais; gebėjimas įvaldyti ir organizuoti žaidimo erdvę; gebėjimas kurti žaidimo siužetą; gebėjimas žaidime laikytis priimto vaidmens.	Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. Žaidžiant pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.	Išmoka pasirinkti arba ir pats susikurti erdves savo žaidimams. Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytoji su juo inicijuojant paprastą žaidimą, palaipsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų ir pamažu perleidžiant žaidimo iniciatyvą pačiam vaikui. Spontaniškai žaidžia su erdvine vizualine raiška skirtomis priemonėmis ir medžiagomis. Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. Drauge su suaugusiuoju žaidžia muzikinius žaidimus, tekstą imituoja kūno judesiais: eina, trepsi, apsisuka. Žaidybiniame veikloje naudoja smulkiają tautosaką: pamėgdžiojimus, mylavimus, lopšines ir kt. Žaidžia muzikinius ir kalbinius liaudies žaidimus. Susipažįsta su liaudies meno dirbiniais, kuria ir aptaria pasakų personažus.
20.1.4. Kūrybiškumas. <u>Vertybinių nuostata.</u> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą	Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atspindamas naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veiksmus.	Juda natūraliai, džiaugsmingai, jų judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. Judesio kalba jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį. Ima, krausto, bando tyrinėdamas aplinką. Veikia bandymų ir klaidų keliu, atranda nauja. Domisi nematytais daiktais, reiškiniiais, aptinka neįprastas daiktų savybes.

įgyvendindamas kūrybinius sumanymus. <u>Dėmenys:</u> kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas; kūrybinių idėjų plėtojimas ir įgyvendinimas (improvizavimas, komponavimas ir interpretavimas).	Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.	Išbando naujus potyrius (taškydamasis balose, voliodamasis sniege ir kt.). Kuria naujus objektus dėliodamas kaladėles, lego. Klausosi pasakojimų apie gyvūnus, augalus, daiktus, jų išorines savybes, imituoja gyvūnų judesius. Kuria pasakų personažus, juda pagal liaudišką muziką.
--	---	--

20.2. Ugdymo turinys 4–6 metų vaikams:

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai (pateikiami tik 6 žingsnio pasiekimai)	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Auginama vaiko galia – kūrybingas		
20.2.1. Estetinis suvokimas. <u>Vertybinė nuostata.</u> Domisi, gėrissi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba. <u>Dėmenys:</u> nusiteikimas estetiniam potyriams ir džiaugsmui; aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta bei jautrumas kūrybos įvairovei; jutiminių ir emocinių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalinimasis su kitais.	Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą pasakydamas vieną kitą argumenta. Siūlo, kaip savo aplinkoje panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina.	Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. Domisi savo šeimos tradicijomis, bendruomenės papročiais, tradiciniais amatais (drožyba, keramika, kalvyste, žvakių liejimu ir kt.). Tyrinėja senovinę aplinką, senovinius daiktus, įrankius, tautinius drabužius, reiškia savo nuomonę ir pastebėjimus. Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi įstaigoje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan. Grafinė ir spalvinė raiška tampa įvairesnė, meninių sąvokų žodynas platesnis, kai mokytojo paskatinti jie stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų profesionalių menininkų sukurtais kūriniiais. Pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius įstaigoje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams.

20.2.2. Meninė raiška. <u>Vertybinė nuostata.</u> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti. <u>Dėmenys:</u> tyrinėjimas ir eksperimentavimas pasitelkiant įvairias menines priemones ir formas; raiška skirtingomis meninėmis priemonėmis ir būdais; menų kalbų vertingumo supratimas, jų aptarimas ir pasirinkimas.	Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis (gratažas, monotipija), skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Kuria darbus, pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafiniais ženklais (skaitmenimis, žodžiais, raidėmis, rodyklėmis). Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius.	Mokytojo skatinami plėtoja ir savos kūrybos spontanišką (vadinamą „arioso“) dainavimą. Judesiu rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija. Muzikuodami kūno perkusija ir instrumentais, lavina motoriką ir raumenų kontrolę, kai reikia sugriebti, kratyti, mušti, trinti ir t.t. Šoka sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius (tiltelius, grandinėles). Improvizuodami perteikia temą, siužetą ar pasirinktą nuotaiką. Tikslingas grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimas – piešimas. Piešdamas ir kurdamas su įvairiomis priemonėmis ir piešimo įrankiais, plėtoja savo grafinę ir spalvinę raišką. Klausydami įvairių tautosakos žanrų mokosi suvokti ir pajusti grožį ir vertę, pajaučia savo krašto savitumą. Klausydami pasakiškų, mistinių istorijų ugdomi vaizduotės polėkį.
20.2.3. Gebėjimas žaisti. <u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių. <u>Dėmenys:</u> gebėjimas koordinuoti žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais;	Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus.	Įgudę žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, vaikai pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Prisiimdami apibendrintus vaidmenis. Vaikai kuria jiems pažįstamas kasdienės socialines situacijas, siekdami tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas. Žaidimai tampa tęstiniais, vaikai prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus.

gebėjimas įvaldyti ir organizuoti žaidimo erdvę; gebėjimas kurti žaidimo erdvę ir siužetą; gebėjimas žaidime laikytis prisiimto vaidmens.	Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Žaidžiant laikosi susikurtų žaidimo taisyklių.	Savarankiškai žaisdami, vaikai sutelkia savo gebėjimus ir stiprybes. Žaidžia lietuvių liaudies žaidimus, kuria vaidmeninius siužetus pagal lietuvišką tautosaką. Kuria savo žaidimus, pasakas, skaičiuotes.
20.2.4. Kūrybiškumas. <u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <u>Esminiai gebėjimai.</u> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais. <u>Dėmenys:</u> kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas; kūrybinių idėjų plėtojimas ir įgyvendinimas (improvizavimas, komponavimas ir interpretavimas; savo ir kitų kūrybos reflektavimas, kūrybinių sprendimų pasirinkimas ir pritaikymas.	Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą. Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.	Vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Patiria džiaugsmą kurdami įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų. Drauge su suaugusiaisiais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose (tradicinėse šventėse, pasakų vaidinimuose su lėlėmis ir pan.). Edukacinėse išvykose susipažįsta su tautodailininkų darbais, patys kuria atributiką šventėms. Pagal lietuvių liaudies pasakas kuria savas pasakas, įvesdami naujus veikėjus, pakeičia savimi. Įgytus savo raiškos gebėjimus panaudoja spektakliuose, šventėse.
Ugdymosi kontekstai: žaismės, kūrybinių dialogų, kultūrinių dialogų, universalaus dizaino mokymuisi, judraus patirtinio ugdymosi, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų. Pedagogo vaidmuo: inicijuoja, demonstruoja, stebi, skatina, drąsina, padeda, kalbina, atkreipia dėmesį į vaiko sėkmę, rodo pavyzdį, lanksčiai keičia savo vaidmenis, tapdamas vaiko padėjėju, tyrinėtoju, kūrėju, besimokančiuoju ekspertu. Strategijos: ugdymo(si) kontekstų kūrimo, spontaniško vaikų ugdymosi skatinimo, žaidimo, organizuoto ugdymo ugdymos(si) situacijų modeliavimo („čia ir dabar“), ugdymo(si) priemonių tikslingo naudojimo(si). Metodai, būdai: stebėjimas, pokalbis, diskusija, STEAM veikla, tyrinėjimas, vaidmenų ir vaizduotės žaidimai, žaidimai su taisyklėmis, kūrybinė veikla, meninė raiška, kūrybiškumo ugdymo metodai („minčių lietus“, „smegenų šturmas“, interviu, diskusijos), konkursai, inscenizacijos, improvizacijos, projektų, kūrybiniai-interpretaciniai, IKT naudojimas.		

V SKYRIUS

VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

21. Vaikų pasiekimų ir pažangos stebėsenos sistema. Vaiko ugdymo(si) pažangos stebėseną – tai nuolatinis informacijos rinkimas bei kaupimas apie ugdymo vaiko galių pasiekimus visose veiklos srityse, duomenų analizavimas bei maksimalių vaiko potencialių galimybių numatymas. Ugdymo(si) stebėseną atliekama vadovaujantis individualizavimo (kiekvieno vaiko pasiekimai vertinami individualiai), nuoseklumo (vertinimas atliekamas nuosekliai, siekiant stebėti ilgalaikę vaiko pažangą ir vystymąsi įvairiose srityse) ir bendradarbiavimo (vertinimo procesas apima mokytojų, vaikų tėvų (globėjų) ir pačių vaikų dalyvavimą) principais.

22. Vaikų pažangos ir pasiekimų stebėseną siekiama:

22.1. pažinti vaiką kaip individualybę, išsiaiškinti vaiko poreikius, nustatyto vaiko pasiekimo lygį ir jo daromą pažangą;

22.2. atpažinti jo pasiekimus įvairiose ugdymo(si) srityse, stebėti ko ir kaip vaikas mokosi, ko išmoko;

22.3. padėti vaikui sėkmingai augti, tobulėti, pastebėti konkrečius jo ypatumus ir nustatyti papildomų švietimo pagalbos paslaugų poreikį, kurių negali suteikti tėvai (globėjai);

22.4. teikti informaciją apie vaiko daromą pažangą ir pasiekimus tėvams (globėjams), kitiems specialistams, įstaigos administracijai;

22.5. tikslingai planuoti ugdymą, panaudojant informaciją apie vaiko pasiekimus;

22.6. nustatyti, ar vaikų ugdymo organizavimas yra veiksmingas, priimti pagrįstus sprendimus ugdymui(si) tobulinti.

23. Vaikų pasiekimų ir pažangos stebėseną vykdoma naudojantis metodiniu leidiniu „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“, kuriame išdėstyta aštuoniolika ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimo sričių su vertybinėmis nuostatomis ir esminiais gebėjimais. Stebima ne tik vaiko įgyta patirtis, jo žinios, bet ir jo gebėjimai bei išsiugdytos vertybinės nuostatos.

24. Vykdamas vaikų ugdymo(si) pažangos stebėseną taikomi metodai: stebėjimas, pokalbis, vaiko veiklos ir kūrybos darbų analizė, vaiko elgesio faktų analizė, situacijų aprašymas, garso, vaizdo dienoraščiai, pedagogo užrašai, vaiko ugdymosi pasiekimų įsivertinimas ir kt.

25. Ugdymo(si) pažangos stebėsenos dokumentavimas. Kaupiami vaiko veiklos pavyzdžiai, iliustruojantys vaiko pažangą bei pastangas, suteikiantys suprantamą informaciją apie vaiko pasiekimus visiems ugdymosi proceso dalyviams: vaiko aprašai, kūrybinių darbų pavyzdžiai, vaiko klausimai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, išsakytos idėjos, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, nuotraukos, įvairios vaiko veiklos stebėjimo užrašai, pedagogo refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymosi perspektyvą, tėvų (globėjų) mintys apie vaiką, draugų vertinimai ir kt. Visa informacija apie vaiko pasiekimus ir pažangą kaupiama ir saugoma aplanke „Vaiko pasiekimų ir pažangos aplankas“ ir skaitmeninėse laikmenose. Sukaupta informacija naudojama tikslingam veiklos planavimui, bendradarbiavimui su tėvais (globėjais), sklandžiam perėjimui ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą.

26. Vaikų ugdymo(si) pažangos stebėsenos pasiekimai aptariami 2 kartus per metus (spalio ir gegužės mėnesiais) ir fiksuojami elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“. Spalio mėn. bendradarbiaujant su tėvais (globėjais), meninio ugdymo mokytoju, neformaliojo (papildomojo) ugdymo mokytojais, švietimo pagalbos specialistais, po pasiekimų stebėjimo, išskiriamos stipriosios pasiekimų sritys, numatomos tolesnio ugdymo(si) gairės, gegužės mėn. atliekama refleksija apie vaiko pažangą. Vaikui pereinant iš ikimokyklinio ugdymo į priešmokyklinio ugdymo grupę, informacija apie vaiko pasiekimus perduodama priešmokyklinio ugdymo grupės mokytojui. Vaiko pasiekimai individualiai aptariami su tėvais (globėjais). Jei yra poreikis, į aptarimą įtraukiami Vaiko gerovės komisijos atstovai, kiti specialistai, administracijos atstovai.

27. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) dermė bei tęstinumas. Ikimokykliniame ugdyme įgytų pasiekimų visuma sukuria prielaidas vaikui sėkmingai ugdytis kompetencijas, numatytas priešmokyklinio ugdymo programoje. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.

SUDERINTA

Klaipėdos lopšelio-darželio „Eglutė“
mokytojų tarybos 2025 m. balandžio 15 d. posėdžio
protoliniu nutarimu
(protokolas Nr. V3-6)